

De heer van Hasselt, alsnu het woord verkrijgende, meent zich te moeten verontschuldigen, dat hij meer «multa» dan «multum» zal kunnen behandelen.

1°. Vestigt hij de opmerkzaamheid der leden op een zeer fraai geconserveerd spiritus-exemplaar van *Eresus annulatus* Hhn., dat hij op de zomervergadering in vivo had vertoond. Zijne vrees, dat de schoone roode kleur, gelijk bij alle andere rood-gekleurde spinnen, door den alcohol zou worden uitgetrokken, werd niet bevestigd, en zoo vertoont dit spinnetje, althans nu nog (December), dezelfde cinnaberroode kleur als bij het leven.

2°. Laat hij ter bezigtiging rondgaan een beurs- of buisvormig nest en het op de jongste excursie gevangen vrouwelijk individu van den bij ons te lande nog steeds zoo zeldzamen *Atypus Sulzeri*, op spiritus bewaard.

5°. Vertoont hij in eene cylinder-flesch het eigenaardig gewerkte web eener *Agelena labyrinthica* Cl., die eenige maanden door hem in het leven is gehouden. Teregt draagt deze spinsoort haren naam; ten minste vertoont dit haar in gevangenschap vervaardigd spinsel inderdaad een zeer opmerkelijken doolhof van gangen, met boven- en benedenwaartsche cirkelronde openingen, een waar «labyrinth» voor de daarin verwarde insecten vormende.

4°. Heeft hij medegebragt een volwassen ♀ exemplaar van eenen *Olios*, *O. s. Ocypte longipes* Walck., levend uit Java overgekomen in eene kist met planten en hem welwillend door den heer Witte, uit den Hortus botanicus te Leiden, dezen zomer toegezonden. Van Augustus af heeft hij deze spin in een groot cylinder-glas in 't leven gehouden, door haar te voederen met onze gewone bakkerstorren (*Blatta Europaea*), naar aanleiding van hetgeen schrijvers en reizigers in Oost-Indië daarvan gewagen, namelijk, dat deze spinsoort bij voorkeur op kakkerlakken aast. In den zomer heeft deze *Olios* meer dan eens 4 bakkerstorren in één nacht gedood en uitgezogen. Sedert

---

gevangen Lepidoptera (aldaar blz. XXXV) is vergeten: *Psycha villosella* Ochs. (zak met levende rupsen) en *Carpocapsa grossana* Hübn. vele exempl.

't begin van November nam zij geen voedsel meer tot zich en werden, ofschoon hare verblijfplaats, met watten omwikkeld, in een warm vertrek werd gehouden, hare vroeger zeer, zelfs buitengeneen vlugge bewegingen al trager en trager, zoodat Spreker vreest, dat zij niet zal overwinteren¹. Aan de wanden van de flesch kan men hare eigenaardige spinsels zien, waarmede zij het achterlijf steeds bevestigd houdt. Zij maakt namelijk geen web, doch fixeert zich op elke plaats waar zij zich nederzet, op overeenkomstige wijze als vele andere spinnen, doch met buitengewone voorzorg. Zij maakt op elke plaats waar zij zich nederzet, met hare spintepels zeer fraaije, als geteekende, veder- of penneveer-vormige aanhechtingsdraden aan het glas, die naar beneden als in een penneschacht van dikkere sneeuw-witte ragdraden uitloopen, welke haar tot steunpunt dienen. De wanden van de flesch zijn overal met die veertjes van spinrag als 't ware beschilderd. Overeenkomstige spinsels teekende Menge onlangs af in de IV^{te} Abtheilung zijner *Preussische Spinnen*, als ook gevormd wordende door onze gewone huisspin, *Tegenaria civilis*, en geeft die de juist gekozen benaming van «gesiederte Anheftungen».

5°. Vermeldt Spreker, dat hij kortelings van onzen hooggeschatten Voorzitter, ter determinatie voor het Leidsch Museum, heeft ontvangen eene kleine collectie spinnen uit Australië, in de omstreken van Melbourne door den heer van Kaathoven verzameld. Ofschoon het hem voor's hands nog aan tijd heeft ontbroken, om tot de gewenschte bestemming dezer spinnen over te gaan, heeft hij toch reeds gelegenheid gevonden, om enkele opmerkingen in het jongste werk van Dr. L. Koch, *die Arachniden Australiens* 1871, voorloopig bevestigd te zien. Zoo zegt deze: «Durch grossen Artenreichthum sind (daar) besonders vertreten (onder anderen) die *Epeiriden*» en Spreker vond in deze kleine verzameling, onder een ruim 50tal diverse spinnen, dat meer dan de helft daarvan verscheidene *Epeira*-soorten

---

¹ Deze vrees is sedert bevestigd, daar mijn *Olios*, kort na haar spoorreisje naar Leiden, twee dagen na mijne terugkomst, is bezwiken (26 December). v. H.

representeerden. Verder: «Auch unter den Spinnen zeichnen sich hier viele durch bizarre Gestaltung aus»; alhoewel daarvan in deze collectie geene ongewone specimina voorkomen, acht Spreker het toch niet onbelangrijk, eene tot deze cathegorie behoorende, Australische Epeiride te laten bezigtigen, die hem tot hiertoe onbekend was. Dit diertje, dat bij den typischen *Epeira*-vorm, de harde of vaste schaalhuid der *Gasteracanthae* bezit, vertoont zulk een hoogst «bizarren» vorm aan het voorste gedeelte van den bruinen cephalothorax; er bevinden zich namelijk, zonder dat er op andere plaatsen noch aan het kopstuk, noch aan het abdomen, andere uitsteeksels voorkomen, dáár ter plaatse twee dikke gele schuin hovenwaarts gerigte bokshoornen, met breede basis, die aan dit spinnetje een zoogenaamd diabolisch of Beëlzebub-achtig uitzigt verleenen. Uit de hem ten dienste staande werken, ook niet uit dat van Koch, voor zoo verre dit verschenen is, heeft Spreker de soort, zelfs het geslacht dezer Epeiride tot hiertoe nog niet kunnen bepalen. Nog zegt Koch: «Plattgedrückte Formen, — von welchen wir unter den Spinnen anderer Welttheile nur wenige finden, — treten in Australiën in grösserer Anzahl auf». Ook ten voorbeelde daarvan laat Spreker een specimen, tot de Philodrominen behoorende, doch mede door hem nog niet gedetermineerd, voorloopig bezigtigen, als merkwaardig door den buitengemeen dunnen vorm van dit spinnetje, als ware het bij ongeluk vertrap of platgetreden.

6°. Laat hij rondgaan eene schetsteekening van het nest eener *Amaurobius terrestris* Koch. ♀, naar aanleiding eener waarneming van de heeren Heylaerts en Hallegraef, gedaan in het Ulvenhoutse bosch bij Breda, in September van dit jaar. Behalve twee afzonderlijke openingen voor in- en uitgang, lieten zich daaraan twee afzonderlijke kamers van spinrag onderscheiden, in de eene van welke het moederdier, in den andere ruim een 50tal vrij groote pulli zich ophielden. Eene dergelijke nestbouw en langdurige zamenwoning van de oude spin met hare reeds aanmerkelijk ontwikkelde jongen (zij schenen ten minste reeds twee malen verveld te zijn), ofschoon meer of minder

analoog voor *Cheiracanthum nutrix* beschreven, was Spreker nog niet voorgekomen. Bovendien is deze spinsoort weder eene nieuwe bijdrage voor onze Fauna.

7°. Stelt Spreker ter bezigtiging een cocon, of liever een nestje met cocons van *Ero* (*s. Theridion*) *saxatilis* Koch. (*s. riparius* Blackw.), hem in het afgelopen najaar geschonken door ons zoo ijverig medelid Ritsema, en voegt daarbij drieërlei opmerkingen, namelijk, ten eersten: dat de oude en jonge spinnetjes, die dit nestje bewonen, zeer ligt kunnen worden aangezien als behoorende tot *Theridion Sisyphium* Cl., waarmee zij in hare teekening eene zoodanige overeenkomst hebben, dat Spreker zelf, deze specimina eerst, bij oppervlakkig onderzoek daarvoor had aangezien. Ten tweede, dat Simon dit coconnetje zeer juist beschrijft als in vorm analoog met de bekende Phryganiden-kokertjes: «sa retraite tubiforme ressemblable, — zegt hij, — à la coque d'un Ephémère». En in de derde plaats, dat Ritsema zeer teregt zijne aandacht had gevestigd op het eigenaardig voedsel dezer spin, zijnde «het nestje voor een groot deel gevuld met doode zwarte mieren¹, waarmee ook de grond in den omtrek dezer nestjes als bezaaid was». Aan Spreker was tot dusverre dit mierenverslindende karakter van deze *Theridion*-soort onbekend, en in het algemeen mogt deze observatie bevreemding wekken, als zijnde de mieren en spinnen in het algemeen vrij antipathisch, zoodat zij elkaar mijden of ontzien. Intusschen vond hij, bij nalezing omtrent dit onderwerp, dat dit factum reeds vroeger is waargenomen; Blackwall namelijk teekent over deze *Ero* in zijn beroemd werk het navolgende aan, geheel gelijk aan het door Ritsema waargenomene: «Her conical tube, closed above, open below, thickly covered with withered leaves and flowers, particles of earth, small stones, etc. is suspended perpendicularly in her snare. In the upper part of this singular domicile she constructs several cocoons. The young, after quitting them, remain a long time with the mother, — and are supplied by her with food, — which

¹ Ik meen ze te kunnen herkennen als *Myrmica nigra* L.

v. H.

consists chiefly of ants (!)». Er waren ook verscheidene gedroogde (doode) pulli in dit nestje, die, opmerkelijk genoeg, veel kleiner zijn dan deze mierensoort, welke zelfs door de moederspin slechts zeer weinig in grootte wordt overtroffen¹.

8°. Ten slotte zegt Spreker over eene, na Ritsema, thans ook door hem gedane waarneming over den *coitus* eener andere *Micryphantes*-soort eene afzonderlijke beschrijving voor het Tijdschrift toe, en bespreekt bij die gelegenheid nogmaals met een enkel woord de zoo te noemen «masturbatie-theorie» van Menge (zie daarover weder nieuwe, zelfs geïllustreerde, bijdragen in diens IV^{te} Abtheilung voornoemd, Tabula 165 und 164), voor welke het hem nog altijd volstrekt niet is mogen gelukken, in zijne eigene waarnemingen, eenige de minste bevestiging te erlangen.

De Voorzitter dankt de heeren, die door hunne bijdragen de belangrijkheid van dezen avond hebben verhoogd, en sluit vervolgens de vergadering.

Den volgenden ochtend bragten de leden een bezoek aan de insectengalerij van 's Rijks Museum van Natuurlijke historie. Op de meest voorkomende wijze aldaar ontvangen, zoowel door den Conservator, Dr. Snellen van Vollenhoven, als door den heer Ritsema, die hem onlangs ter hulpe is toegevoegd, werden een paar uren gewijd aan eene, 't spreekt van zelve, slechts vlugtige beschouwing van den onschatbaren entomologischen rijkdom, die zich daar bijeen bevindt. Vooral trok er de aandacht de hoogst belangrijke collectie vlinders, die een paar maanden te voren aan het Museum ten geschenke was gegeven door den Vice-admiraal H. F. Tengbergen te Doesburg, en die zoowel door het aantal als het gehalte der voorwerpen, — er zijn daarin vele zeldzame soorten vertegenwoordigd, — eene groote aanwinst voor het Museum mag genoemd worden.

---

¹ Bij Walckenaar lees ik: dat *Dysderaa erythrina* insgelijks tot de «miereneters» behoort. v. H.

TIJDSCHRIFT VOOR ENTOMOLOGIE,

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING,

ONDER REDACTIE VAN

DR. S. C. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN,

DR. A. W. M. VAN HASSELT

EN

F. M. VAN DER WULP.

VIJFTIENDE JAARGANG.

~~~~~  
TWEEDE SERIE. — ZEVENDE DEEL.  
~~~~~

'S GRAVENHAGE,
MARTINUS NIJHOFF,

1872.